

GALERIJA CUKRARNA: PREOBRAZBA INDUSTRIJSKE DEDIŠČINE V KULTURNO SREDIŠČE

Ekipa AR-Rangers, dijaki 2. letnika programa aranžer s Srednje trgovske in aranžerske šole v Ljubljani, smo v okviru projekta **Šola kohezije** pri učnem predmetu **Aktivno državljanstvo** opravili raziskavo o **Galeriji Cukrarna**. Projekt **Šola kohezije** želi seznaniti dijake z različnimi vidiki kohezijske politike Evropske unije. Posebnim poudarek je na kulturnih in infrastrukturnih projektih, ki so financirani s strani EU. Naš cilj je bil poglobiti znanje o zgodovini Cukrarne, spremljati njene vzpone in padce v treh stoletjih ter preučiti vpliv zadnje prenove na lokalno in širšo skupnost.

Galerija Cukrarna, nekoč tovarna sladkorja, je danes pomembno kulturno središče v Ljubljani, ki je skozi stoletja prešla številne faze propadanja, a se je s prenovo preobrazila v simbol kulturne revitalizacije. Za boljše razumevanje učinkov zaključenega projekta smo se odločili za obsežno raziskavo, ki vključuje zgodovinski pregled objekta, analizo prenove in mnenja strokovnjakov.

Zgodovina Cukrarne skozi tri stoletja

Cukrarna je bila zgrajena leta 1828 kot rafinerija sladkorja v Ljubljani. V 19. stoletju je bila najvišji industrijski objekt v mestu. V letih 1835-1853 je bila prva rafinerija na Slovenskem, ki je uporabljala parni stroj. V tem obdobju je stavba dajala kruh več kot 200 družinam. Po dveh požarih v letih 1858 in 1872, ki sta povzročila obsežne škode, se je proizvodnja zmanjšala, Cukrarna pa je prešla v različne lastniške roke. Po letu 1863 je bila Cukrarna uporabljena za vojaške namene in kasneje za nastanitev revnih Ljubljančanov. V 20. stoletju se je objekt med drugim spreminjal v skladišče in socialno žarišče, v njem so bivali brezdomci, revni študentje in dijaki. V začetku 20. stoletja je Cukrarna postala pomembno zbirališče ljubljanskih literatov. Njena zgodovina je tesno povezana s slovensko moderno in njenimi veliki imeni: Cankar, Kette, Murn. Med prvo svetovno vojno je bila poškodovana, kasneje pa je postala prostor zbiranja za različne družbene skupine. Po drugi svetovni njena usoda zopet ni bila nič kaj bleščeča. V njej je bilo sprva nekaj zavodov, saj je bila stavba podržavljana. Oblast je sem naseljevala revne ljudi, saj je primanjkovalo stanovanj. V tem času stavba propada in postaja zbirališče brezdomcev. V novem 3. tisočletju je objekt naprej propadal in s svojo podobo kazil značaj celotne mestne četrti. Stanje je terjalo temeljit premislek o njeni usodi.

Prenova Cukrarne

Na spletni strani Mestne občine Ljubljana smo ogledali kronologijo prenove objekta. Na njej so zabeležene vse faze prenove. Projekt prenove Cukrarne se je začel oktobra 2018, ko so se začela gradbena dela. Na začetku so se izvajali zemeljska dela in montaža varovalnih konstrukcij, kasneje pa je sledila rušitev strehe in gradnja novih kletnih prostorov. Kljub ovira, kot je pandemija COVID-19, so dela potekala nemoteno tudi v času zaprtja in omejitev. Kljub težavam so se gradbena dela zaključila junija 2021, ko je bila Galerija Cukrarna uradno odprta za javnost. Objekt je bil prenovljen v sodobno galerijsko središče, ki zdaj ponuja prostor za različne kulturne prireditve, umetniške razstave in izobraževalne dejavnosti.

Projekt obnove je stal skoraj 24 milijonov EUR, pri čemer je bil velik del financiran s sredstvi Evropske unije. Ta projekt je po mnenju strokovnjakov predstavljal izjemno priložnost za revitalizacijo zgodovinskega objekta iz močno degradiranega območja, hkrati pa je služil kot vzorčni primer učinkovite uporabe evropskih sredstev v kulturnem sektorju.

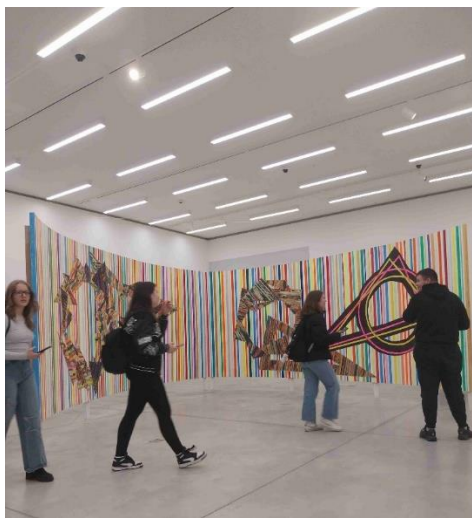
Delo na terenu

Za našo raziskovalno skupino je bilo najbolj zanimivo delo na terenu. Ekipa AR-Rangers je 11. marca 2025 obiskala Galerijo Cukrarna, kjer nas je sprejela gospa Nino Vošnjak, kustosinja pedagoginja. Z njo smo ime priložnost opraviti intervju. Izčrpno nam je predstavila zgodovino, prenovo in vizijo prihodnosti galerije.

Gospa Vošnjak nam je razložila, kako pomembno je imeti prostor, ki združuje različne umetniške prakse in omogoča dostopnost umetnosti širši javnosti. Obisk nas je še dodatno navdihnil, saj smo imeli priložnost videti rezultate dolgoletnega dela, ki so degradiran prostor oblikovali v resnično edinstven prostor umetnosti in kulture, ki je zaradi povezav starega in novega pravzaprav arhitekturni presežek že sam po sebi. **FOTO: Intervju – pridobivanje podatkov na terenu**

Za boljše razumevanje učinka prenove Galerije Cukrarna na lokalno in širšo skupnost smo upoštevali tudi urbanistično in umetnostno-zgodovinsko dimenzijo prenove objekta. S teh zornih kotov prenova predstavlja izjemno pridobitev za mesto Ljubljana in Slovenijo. Z urbanističnega vidika smo spoznali, da prenova ni le arhitekturna obnova, ampak tudi kulturna revitalizacija, ki ponuja nove možnosti za razvoj umetnosti in turizma v Ljubljani. Z umetnostno-zgodovinskega vidika pa smo prišli do ugotovitev, da so bili ob prenovi ohranjeni pomembni kulturno-zgodovinski elementi objekta, hkrati pa so dodani sodobni arhitekturni elementi.

Mnenja dijakov

Dijaki naše ekipe smo si enotni, da najbolj cenimo **arhitekturno prenov**o stare Cukrarne. Galerija Cukrarna je odlična kombinacija **starega in novega**: sedaj omogoča večjo funkcionalnost in prilagodljivost za različne kulturne prireditve. Obnovljena Cukrarna kot prostor je postala zelo odprta za različne ustvarjalce in obiskovalce, saj ponuja številne možnosti za umetniške projekte, razstave in druge kulturne dogodke lokalnega, nacionalnega in mednarodnega dosega. **FOTO: Sprehod po galerijskih prostorih**

Kaj smo ugotovili? Galerija Cukrarna je pomemben temelj za razvoj sodobne umetnosti v Ljubljani

Projekt Galerije Cukrarna je izjemen primer uspešne prenove in revitalizacije kulturne dediščine, ki je pomenila ne le ohranitev pomembnega objekta, ampak tudi ustvarjanje novega umetniškega in kulturnega središča v Ljubljani. Denarna sredstva evropske kohezijske politike so bila pri tem projektu po našem mnenju odlično vložena. Odprle so se dobre možnosti za razvoj (sodobne) umetnosti v Sloveniji.

Cukrarna danes ni le zgodovinska zgradba, temveč **kulturno središče**, ki ponuja umetnikom, obiskovalcem in Ljubljancem nov prostor za ustvarjanje, izražanje in uživanje v umetnosti. Postala je prostor kjer gostimo pomembne domače in tuje umetnike. Menimo, da je ta projekt dosegel svoj cilj. Galeriji Cukrarna pa želimo, da se uspešno razvija v prihodnosti.

ekipa AR-Rangers